

Fecr Yayınları: 582

CAHİLİYE DÖNEMİNDE
GÜNDELİK HAYAT

M. Hanefi PALABIYIK

Editör
Mehmet AZİMLİ

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 13178)

Kapak
FCR (Coşkun IŞIKGÜL)

Mizanpaj
FCR (Dilek ÖZCAN)

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAÇITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2022

ISBN: 978-625-8304-31-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60
web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

M. Hanefi PALABIYIK

Cahiliye
Döneminde

Gündelik Hayat

Ankara 2022

M. HANEFİ PALABIYIK

1963 yılında Erzurum'da doğdu. İlk ve ortaokulu Ankara; liseyi ise Erzurum Endüstri Meslek Lisesi'nde tamamladı (1980). Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu (1987). Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak girdi (1988) ve "İslam Devletlerinde Emniyet Teşkilatı" konusuy-la yüksek lisans (1991) ve "Gazneli Devleti Saray Teşkilatı" konusuy-la doktora tezini verdi (1996). 2004 yılında doçent, 2009'da da profesör oldu. Rektör yardımcılığı (2013-2015 Ardahan Üniv.) Bölüm başkanlığı (2009-2012, 2017-2019), Bölüm başkan yardımcılığı ve anabilim dalı başkanlığı görevleri ile üniversite ve fakülte düzeyinde çok çeşitli komisyonlarda görev aldı. Hâlen Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalında çalışmaya devam etmekte olup, evli ve üç çocuk babasıdır. İngilizce, Arapça ve Farsça bilen ve çalışma sahası Siyer, İslam Tarihi, Hindistan ve Orta Çağ Türk Tarihi olan Palabıyık, tarihçilik, tarih felsefesi, sosyal bilimler ve ilahiyat çalışmalarını ilgi alanı olarak görmektedir. Yazarın, çalışma ve ilgi sahasıyla ilgili yayımlanmış kitap, kitaplarda bölüm ve makaleler ile ulusal ve uluslararası düzeyde tertiplenen sempozyum ve panellerde sunulmuş çok sayıda tebliğleri bulunmaktadır. Ülkemizdeki çeşitli resmî kurum ve STK'larda çok sayıda konferanslar vermiştir.

EDİTÖRDEN

Anadolu İlahiyat Akademisi, Kur'an'ın, indiği dönemdeki sürecini iyi anlamak ve buna bağlı olarak da hangi ayet pasajlarıyla indiğinin tespit edilmesini sağlayabilmek amacıyla bir grup bilim insanıyla yaklaşık üç yıldır çalışmaktadır.

Bu amaçla sayısı on beşe varan çalıştay, panel ve davetli konuşmacılarla bu konu olgunlaştırılmaya çalışıldı. Nihayet bu çalışmaların ardından kurulan ve tefsir, hadis, İslam tarihi ve Arapça uzmanlarından oluşan heyetle daha spesifik oturumlar da yapıldı.

Oldukça özveri ve uzun bir çalışma süresi gerektiren bu çalışma ve girişimin amacı, yukarıda bahsettiğimiz gibi, elimizde sahabe tarafından sureler hâlinde cemedilmiş Mushaf tertibi ve nüzul sırasına göre anlaşılma çabalarının sıkıntılarını konuşarak pasaj pasaj/necm necm Kur'an nasıl anlaşılabilir konusuna yoğunlaşmaktı. Yani sahabenin tertip ettiği Mushaf'taki iniş sırasına uymayan ayet bölümlerini ayrı ayrı çıkarıp kronolojiye uygun sıralarsak acaba Kur'an'ın anlaşılmasına bir nebze daha katkımız olabilir mi sorusu esas konumuzdu. Bunu yapmak da hedef olarak belirlendi.

Ancak heyet olarak hedeflemiş olduğumuz bu çalışmaya temel olmak üzere öncelikle Kur'an'ın nazil olduğu Arabistan toplumunun Son risalet durumunun masaya yatırılması, yani Kur'an'ın nazil olduğu zeminin öncelikle anlatılması gerekiyordu.

Bu sebeple heyetimiz içindeki İslam tarihi uzmanı arkadaşlarımız görevlendirildi. Ayrıca konuyla ilgili iki hocamız da bu işe dâhil edildi. Bu bağlamda Kur'an'ın nüzulü öncesi cahiliye dönemini altı kitapta anlatmak üzere bu seri hazırlanırken Adnan Demircan'ın desteği ve Ahmet Keleş'in katkılarını unutamayız.

“**Cahiliye Döneminde**” üst başlığı altında serinin eserleri ve müellifleri şunlardır:

1. **Arabistan**-Mahmut Kelpetin
2. **Gündelik Hayat**-M. Hanefi Palabıyık
3. **Kültür Hayatı**-M. Hanefi Palabıyık- M. Fatih Duman
4. **Sosyal Hayat**-M. Fatih Duman- Korkut Dindi
5. **Ekonomik Hayat**-Adem Apak
6. **Dinî Hayat**-Mehmet Azimli

Anadolu İlahiyat Akademisi tarafından yürütülen bu proje tamamlandığında yaklaşık 5-6 ciltlik kapsamlı bir eser ortaya çıkacaktır. Söz konusu eserin tamamlanması zaman alacağı için birinci cildi oluşturan Cahiliye Döneminin yukarıda isimlerini zikrettiğimiz altı küçük kitap olarak okuyucuya ulaştırılması uygun görülmüştür.

Projenin tanıtılmasına katkı sağlayacak olan elinizdeki eserlerin basımını üstlenen Fecr Yayınevi'ne müteşekkirimiz.

Hayırlara vesile olması adına....

Editör
Mehmet AZİMLİ

ÖN SÖZ

Bu kitap, cahiliye Arap toplumundan bir panorama vermeyi amaçlamaktadır. Her ne kadar gündelik hayata dair bütün hususları etraflıca incelediği iddiasında değilse de onların yaşama biçimleri, meskenleri, yeme-içme kültürleri, törenleri, kadın-erkek ilişkileri, giyim-kuşam ve süslenmeleri, doğum ve ölüm gelenekleri gibi ele aldığı konular itibarıyla okurlarına genel bir çerçeve çizmeye çalışmaktadır. Dahası İslam öncesi Arapların günlük hayatlarına girerek onları yakından tanıma ve tanıtmaya imkân sağlamaktadır.

İslam öncesi Arap kültürünün bir bölümünü teşkil eden elinizdeki eserin konusu cahiliye dönemi olsa da aslında, Kur'an'ın nazil olduğu ortamı, zemin ve zamanı, öz bir şekilde okuyucularla buluşturmayı hedeflemektedir. Cahiliye ve nüzul dönemini resmeden bir çalışma olması yönüyle, hem Kur'an'ın hem de sünnetin anlaşılmasına katkı sağlayacağını ümit etmekteyiz.

Çalışmada, cahiliye dönemine dair malzemenin yetersiz olduğu durumlarda bilinçli olarak bazen cahiliye-Hz. Pey-

gamber dönemi ayırımına gitmeden erken İslamî dönem örneklerine de yer verilmiştir. Resulullah ve Müslümanların, cahiliye dönemi Arap toplumunun gelenek ve âdetlerinin hâkim olduğu o sosyo-kültürel ortamda yaşamaya devam etmeleri ve bahse konu durumlarda değişim ve dönüşümün az ve yavaş olması dolayısıyla böyle bir yöntem takip ettiğimizi, bu sebeple de zaman zaman Hz. Peygamber dönemine de atıfta bulunduğumuzu belirtmek isteriz.

Çalışmada, isimler ile kavramların yazımında *DİA*'nın yazım kural ve esaslarına uyulmaya çalışılmış, dipnotlarda kaydedilen eserlerin tümüne kaynakçada da yer verilmiştir.

Bu vesileyle eserin ortaya çıkması için projede yer alan hocalarıma, yayınevi yetkililerine ve Mustafa İyidoğan ile Nur Gökhan Yıldırım'a teşekkürlerimi sunuyorum.

M. Hanefi PALABIYIK

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN	5
ÖN SÖZ.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

EV, YEME İÇME, TOPLANTI VE ADAB.....	11
A) Evler	11
B) Yeme-İçme Kültürü	17
1. Ziyafet Çeşitleri	18
2. Yemek Yeme ve Yemekler.....	20
3. İçme ve İçecekler.....	29
C) Cömertlik	31
D) Törenler ve Toplantılar	38
1. Nişan Törenleri.....	38
2. Düğün Törenleri.....	39
3. Sünnet Törenleri.....	42
4. Gömlek Giyme Töreni.....	43
5. Karşılama Törenleri	43
6. Şiir, Hitabet ve Edebiyat Meclisleri.....	44
E) Görgü ve Adab	45
1. Selamlaşmak	46
2. İzin İsteme.....	46
3. Dua, Beddua ve Küfür	47
4. Yolculama.....	49
5. Bazı Temenniler ve Hazır Cevaplar	49

İKİNCİ BÖLÜM

KADIN-ERKEK İLİŞKİSİ: EVLİLİK VE BOŞANMA	51
A) Evlilik	51
1. Evlilikte Denklik, Tercih ve Engeller	59
2. Kız İsteme, Nişan ve Düğün	61
3. Mehir	65
5. Nikâh Çeşitleri	69
4. Çok Eşlilik.....	76
B) Boşanma ve İddet.....	80
1. Boşanma.....	80
2. İddet.....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GIYİM-KUŞAM-SÜSLENME	91
A) Erkeklerin Giyim-Kuşamı	91
B) Kadınların Giyim-Kuşamı	101
C) Erkeklerin Süslenmesi.....	108
D) Kadınların Süslenmesi.....	109

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DOĞUM VE ÖLÜM	125
A) Doğum Gelenekleri.....	125
B) Sütannelik	128
C) Ölüm Gelenekleri ve Yas	134
Cenaze	138

KAYNAKÇA	143
-----------------------	-----